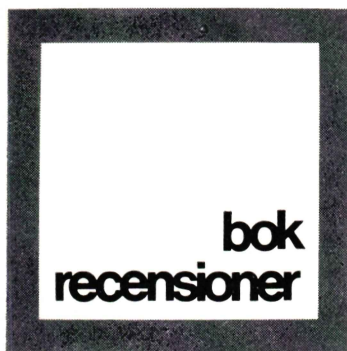

Vad kan företagen göra åt bullret?

Affärsekonomis skriftserie nr 53.

Pris kr. 11:—.

I publikationen har samlats en serie artiklar införda i tidskriften *Affärsekonomi* 1967—1968. Främst intresserar presentationen av bullersanerande och hörselskadeförebyggande åtgärder som återfinnes i kapitlen "Det behövs innovatörer" och "Bullersanering är standardhöjning". Ingenjör Bengt Håkansson, som utformat artiklarna efter kontakt med ett flertal experter, har också besökt ett tiotal svenska industrier och intervjuat skyddsingenjörer och anläggningstekniker vid dessa. Med ett flertal praktiska exempel belyses hur man bl. a. genom att ta hänsyn till typ av material vid hanteringen, teknisk utrustning och arbetsmetod kunnat begränsa bullret på arbetsplatserna och förhindra dess spridning till omgivande bostadsbebyggelse. De insatser som redovisas tyder på att industrierna i ökad omfattning börjat dra konsekvenser av den växande bullerproblematiken. Det är av intresse att notera att flera företag genom att ställa vissa krav på leverantörer av teknisk utrustning i bullerhänseende kunnat nå icke oväsentliga resultat. I linje

härmed har också tillfrågade företag inom verkstadsindustrin visat ökat intresse att anlägga sådana synpunkter på den egna produkten. Flera arbetsplatser har kommit relativt långt med förebyggande hörselvård baserad på bullermätningar med bestämning av hörselskaderiskerna, hörselundersökning av bullerexponerade arbetstagare och föreskrift av lämpliga hörselskydd. Ännu saknar man dock breda, systematiskt upplagda handlingsprogram med avvägning beträffande olika typer av insatser och ekonomiska ställningstaganden, som skulle ge ett fastare grepp på hela bullerproblematiken.

Artiklarna presenteras i en kåserande, lite hurtfrisk stil. För att "bryta språkbarriären mellan experter och vardagsmänniskan, antingen denna är verkställande direktör eller svarare inom företaget" har författaren "avsiktligt undvikit såväl de matematiska formlerna som de specialtermer som vanligtvis brukar ingå i artiklar om buller." Resultatet har blivit en mycket lättläst information på viss bekostnad av överskådlighet och precision av frågeställningar. De praktiska avsnitten skulle ha vunnit på ett kvalitativt bättre bildmaterial. De inledande kapitlen om bullret och dess olika negativa effekter kunde med fördel ha nedkortats och koncentrerats. En del oklarheter och smärre felaktigheter kan man ha överseende med i en skrift som denna. Dess egentliga syfte får anses vara att ge impulser åt de funktionärer i arbetslivet som, utan att vara experter på området, direkt sysslar med bullerfrågor samt att väcka deras intresse som indirekt kan påverka dessa frågor lösning genom bredare förståelse.

C. A. Heijbel

Sjukvårdslära för olika utbildning

RUTH ODLANDER

Sjukvårdslära

Natur och kultur 307 s.

Pris 32 kr.

Författarinnans avsikt har varit att skriva en lärobok och handledning i sjukvård anpassad till Skolöverstyrelsens läroplaner för utbildning av sjukvårdsbiträden och undersköterskor och därmed jämförlig personal. De avsnitt i boken som är avsedda för undersköterskor kallas överkurs och är markerade med en stjärna. Det överlåtes till respektive lärare att i övrigt själv planera utnyttjandet av boken i sin undervisning.

Bokens 21 kapitel är uppdelade i tre huvudavsnitt kallade *sjukvård, undersökningar och behandlingar, hygien*. Den avslutas med fyra bilagor: Introduktion av nyanställd, materielkännedom, litteraturhänvisningar, och register.

Bildmaterialet är rikligt, ca 350 bilder, bestående av fotografier och teckningar. Bilagan materielkännedom, utgörs helt av bilder (ca 125 st). En del av bilderna är så små att det är svårt att göra sig en uppfattning om det de föreställer, andra förtydligar texten bra.

Till läroboken finns också en arbetsbok att användas av eleverna.

Bokens utformning är tilltalande. De breda marginalerna med utdragna underrubriker gör det lätt att hitta i den och ger utrymme för kompletterande anteckningar. Tyvärr användes utrymmet ibland för bildmaterialet och på vissa platser blir intrycket då rörigt, speicellt när bilden ej motsvarar spaltinnehållet.

Författarinnan använder sig ofta av "metodboksstilen", hon räknar upp nödvändiga tillbehör och redogör för arbetsuppgiften i form av uppmaning att arbeta i

viss ordning. Ibland är dessa punkter numrerade.

Varje kapitel slutar med uppgifter innehållande: kontrollfrågor, förklara orden, att redogöra för, att demonstrera. Dessa uppgifter skall användas av eleven vid självstudier och av läraren när uppgifter ges i klassen. Den uppdelning av uppgifterna som gjorts stämmer inte alltid med den som finns i kapitlet beträffande fördelningen av stoffet på sjukvårdsbiträden resp. undersköterskor.

Huvudavsnittet sjukvård omfattar den elementära sjukvårdsläran men har även ett avsnitt utöver vad läroplanen för sjukvårdsbiträden innehåller, nämligen vård av patient med bröstcancer, med tracheostoma, med colostomi, med svår hjärtsjukdom och med uremi. En del av innehållet hör till ämnet sjukdomslära, liksom inledningskapitlet hör till ämnena psykologi och socialmedicin.

Vikten av att i allt arbete med patienten räkna med dennes medverkan som ett led i en välplanerad rehabilitering belyses bra.

En komplettering av "vård av barn" vore önskvärt, det omfattar nu enbart psykologiska aspekter.

Att metoderna växlar på olika sjukhus påpekas av författarinnan i förordet. Kanske hade det varit bra att sovra bland metoderna. När det gäller fyllning och fixering av vattenbädd finns metoder som är betydligt effektivare och man bör varna för att lyfta vattenbädden på annat sätt än i lakan.

Undersökningar och behandlingar är det mest omfattande huvudavsnittet i boken. Det innehåller de vanliga iakttagelserna och proverna: urin, avföring, upphostning, kräkning m. m., mätning av kroppstemperatur, puls, blodtryck o. s. v. Den ändrade lydelsen av läroplan för undersköterskeutbildning har medfört att redogörelsen för vissa prover blivit utförliga och att katetrisering, blåsköljning, förberedelser till cystoskopering och rektoskoping, magsaftundersökningar och

en del om läkemedel samt injektioner och punktioner medtagits. Stort utrymme har givits åt förbandsläggning och förberedelser till röntgenundersökningar. Vikten av att ett sjukvårdsbiträde kontrollerar att patient och bädd är rena före undersökningar har tappats bort i sammanhanget. När det gäller pleurapunktion och lumbalpunktion vore det bra med bilder som visar hur patientens ställning bör vara vid punktionstillfället samt hur den som stöder patienten står. Arbetsställningen är ju här viktig. Påståendet att provrör och provtagningskärl märkes *efter* provtagningen hopas man att de som kommer att undervisa efter boken rättar till. Den metoden är farlig att tillämpa.

Det sista huvudavsnittet behandlar personalens och patientens personliga hygien, arbetshygien under rubriken "nosokomiala infektioner och deras bekämpande", städning samt desinfektion, sterilisering och materielvård. Enligt läroplanen ingår detta undervisningsstoff i ämnet hälsolära, ett ämne som till timantallet ej skiljer sig så avsevärt mycket från ämnet sjukvårdslära. Med tanke på ämnets betydelse borde större plats ha ägnats det. "Hur skall man tvätta händerna?" omfattar 7 rader och saknar illustrationer. Omhändertagande av påsar med infekterade förband m. m., infekterade sängkläder, rum där infekterade patienter vårdats o. s. v. borde behandlats utförligt. En fråga. Kan sjukvårdsbiträdet förstå vad som menas med övre och nedre toalett vid morgon- och aftontoalett efter de anvisningar som ges i boken?

Författarinnan har presenterat en ny modernare typ av sjukvårdslära som ger utrymme för elevaktivitet. Den är välkommen i det tomrum som råder på bokhyllorna när det gäller böcker i sjukvårdslära på svenska språket. Vi kommer säkert att många gånger ha nytta av den.

Idén att skriva för olika utbildningar på samma gång kan dock diskuteras. Stoffets fördelning, (som säkert är noggrant penetrerat) lämnar läsaren i en känsla av osäkerhet. Var är fördjupningen

och utvidgningen för undersköterskorna speciellt i första och sista huvudavsnitten? Motsvarar t. ex. läkemedelsläran det som undersköterskeeleven skall lära sig enligt läroplanen?

Är det någonstans klart utsagt var gränserna går mellan olika befattningshavares uppgifter och ansvar. När man läser om blodprovstagning för blodgruppering, korstestning och Rh-bestämning på sid. 97—98 måste det väl uppfattas som om det är sjukvårdsbiträdets arbetsuppgift att ta dessa prover ensam. Ett annat ex. Sjukvårdsbiträdet skall lära sig övervaka alla de postoperativa komplikationerna, som väl i praktiken kontrolleras av läkaren och sjuksköterskan, men inte lära samtliga komplikationsrisker vid långvarigt sängläge. Detta är förbehållet undersköterska. Intramuskulära injektioner skall undersköterskeeleven ej undervisas i enligt läroplanen.

En lärobok för varje nivå i den trappstegsformade utbildningsgång vi nu undervisar i är kanske ändå att föredraga.

Helfrid Johansson

Inlärnin g hos djur och människor

R. BORGER—A. E. M.
SEABORNE

Modern inlärnin g s p s y k o l o g i .

Bokförlaget Prisma. 1968.

240 sid. Pris kr. 14:50.

Det är ytterst få mänskliga beteenden, som är medfödda. Det mesta måste människan lära sig. Kunskap om hur optimala inlärnin g s b e t i n g e l s e r ser ut har betydelse inom många områden — uppfostran, undervisning, psyko-terapi, brottsbekämpande etc.

Det är därför förklarligt, att studiet av inlärnin g räknas som en av psykologins väsentligaste uppgifter. I denna bok behandlas de tre huvudfrågorna inom inlärnin g s p s y k o l o g i n — vilka faktorer som underlättar respektive försvårar inlärnin g , minne och medövning. De tre sista kapitlen i boken ägnas åt abnormt beteende, programmerad inlärnin g samt frågan om utbildningens mål. Författarna hävdar bl a vikten av att utbildningen inte blir alltför specialiserad utan vidgar beteenderpertoaren. I vårt föränderliga samhälle är det ju nödvändigt att inte låsa fast sig vid vissa bete-

enden och färdigheter utan kunna variera beteendet.

Inlärnin g s p s y k o l o g i n har härvid viktiga bidrag att komma med. Den studerar nämligen de lagar, som generellt gäller för inlärnin g , minne och medövning. Den hjälper oss t e x att förstå varför det är svårt att överge gamla vanor men även hur inövandet av nya beteenden kan ske.

Den grundläggande inlärnin g s f o r s k n i n g e n har till stor del skett på djur. Det beror på att sådana undersökningar är lättare att kontrollera. Man kan lättare hålla olika faktorer konstanta vid djurförsök än då man använder människor som försöksobjekt. Det hindrar emellertid inte, att inlärnin g s p r i n c i p e r n a även är användbara för att arrangera lämpliga inlärnin g s s i t u a t i o n e r för människor. Skinners djurförsök har ökat vår kunskap om vad förstärkning, belöning betyder för inlärnin g s f ö r m å g a n , och detta har fått praktisk tillämpning, när man utformat individualiserad undervisning och programmerat inlärnin g s m a t e r i a l .

Det är inte endast psykologer, som studerar, hur inlärnin g t i l l g å r . I boken belyses hur samarbete mellan olika vetenskaper berikar vår kunskap om inlärnin g e n . Så har t e x datatekniken öppnat nya möjligheter att studera, hur enkla informationer bearbetas och församman till större och mer kom-

plexa helheter. Samarbete mellan psykologer och läkare har bl a lett till studium av hur nyopererade starrpatienter upplever omvärlden. Det har betydelse även för förståelsen av hur små barn orienterar sig i en för dem ny och okänd värld.

Det kan vara svårt att i detalj studera samspelet mellan påverkan (stimulans) och resultat av denna påverkan (response), men svårigheterna är dock oändligt mycket större, när man söker förklara, vad som sker i människans eller djurets hjärna mellan stimulus och response. I boken beskrivs de vanligaste inlärnin g s t e o r i e r n a , och resonemanget blir ofta med nödvändighet svårt att följa. En del teorier uttrycks nämligen i komplicerade matematiska, andra i lika invecklade fysiologiska termer. Det går dock att med behållning läsa boken även utan att förstå dessa mer teoretiska avsnitt.

Boken ger en god översikt över olika inlärnin g s t e o r i e r , metoder att studera inlärnin g och exempel på inlärnin g s p s y k o l o g i n s praktiska nytta. Boken skulle ha blivit mer lättläst, om meningarna gjorts kortare och en del främmande och fackbetonade ord översatts eller förklarats. Boken vänder sig ju till en bredare publik än enbart fackpsykologer.

Sigurd Dvoretzky

Nyhyttan

Kurort och enskilt sjukhem

Storslagen bergslagsnatur — utmärkta promenadvägar — hög och torr barrskogsluft — sjukgymnastik — massage — bad.

Överläkare : Med. Dr G. Smårs.

Behandling av invärtes sjukdomar, mag- och tarmsjukdomar, hjärt- och blodtryckssjukdomar, reumatiska åkommor. Konvalescens och rekreation. Prospekt och upplysningar genom rumsbeställningen. Tel. 0587/604 00.

Postadress : Fack 65, JÄRNBOÅS.